

[Poul Dam.]

mennesker. Hvordan det nærmere kan udformes, skal jeg komme tilbage til i anden sammenhæng.

Det er blevet sagt forskellige steder, bl. a. i B.T. i dag, at folketinget faktisk ikke havde nogen muligheder for at gøre andet end rette kommaer i ægteskabslovsforslaget, fordi det var udtryk for nordisk samarbejde. Man har en norsk og en svensk og stiler vel også mod en finsk lov, som skal være nogenlunde enslydende med den danske, og for at dette samarbejde kan opretholdes, skulle vi altså være bundet til kun at rette nogle små kommaer, eventuelt nogle oversettelsesfejl fra svensk eller andet lignende. Jeg tror, vi skal være en lille smule bekymrede over det nordiske samarbejde — eller rettere sagt over visse udslag af det nordiske samarbejde. Jeg er meget ked af at måtte sige dette, for jeg er personlig en meget varm nordist; men jeg tror, at det nordiske samarbejde i øjeblikket bliver benyttet som en undskyldning for at være konservativ, for at intet skal ske.

Hvis det var sådan, at vi havde en fælles debat i de nordiske lande, kunne man med fordel sige: vi har nordisk samarbejde, og vi har et nordisk lovgivningssamarbejde, som forhåbentlig vil give sig udslag i, at parlamentsudvalgene mødes og drøfter disse sager i den kommende tid. Så kunne de synspunkter, der fremkom i de enkelte landes debatter, være med til at befrugte debatten i de andre lande. Men sådan er det desværre ikke. Det er jo sådan, at hvad der siges og drøftes i svensk radio, fjernsyn eller presse, næsten ikke kommer frem hos os, og i endnu højere grad gælder det, at hvad vi siger her i landet, ikke bliver beagtet i vort store og en gang imellem en lille smule selvtilstrækkelige naboland. Tværtimod er det sådan, at når man når til sagernes behandling på lovgivningsplan, siger man overalt: ja men dette kan vi ikke røre ved, for det er genstand for nordisk samarbejde. Følgen bliver, at et mindretal i hvert eneste land, en aktiv gruppe, som ønsker at få tingene ændret i en bestemt retning, bliver kvalt i venlige og velmenende ord om, at det nordiske samarbejde desværre hindrer os i at gå længere i øjeblikket.

Jeg får lejlighed til at gentage denne

tale, når vi engang skal snakke om valgretsalder, hvor nøjagtig den samme argumentation gør sig gældende.

Jeg tror, vi skal prøve at komme videre. Jeg tror, vi skal prøve dristigt at gennemføre ændringer, som de andre nordiske lande ikke vil være med til, for derigennem at yde et bidrag til, at den interesserede debat i disse andre lande kører videre i de spor, som de allerede er inde på i forvejen. Der er ikke tale om, at vi skal starte noget, som ikke er i gang i de andre lande; men der kan være tale om, at vi skal tage et skridt, et lille øjeblik før de andre lande er villige til det.

Af de enkelte spørgsmål i ægteskabslovsforslaget skal jeg kun hæfte mig ved nogle få. Også andre ordførere har nævnt spørgsmålet om kirkelig eller borgerlig indgåelse af ægteskab. Jeg vil gerne understrege og gentage fra tidligere, at jeg i overensstemmelse med en god grundtvigsk tradition, som jeg håber kirkeministeren ikke er helt uenig i, mener, at ægteskabet er en borgerlig sag, og at det vedkommer de borgerlige myndigheder at sørge for, at de rette ting er i orden. Kirkens medvirken kan ske ved den udmærkede form, vi har i Danmark med kirkelig velsignelse af et indgået ægteskab; men selve det retsgyldige ægteskab er noget, der vedkommer de borgerlige myndigheder. I og for sig er dette kun en konsekvens af den fulde religionsfrihed, der blev indført ved grundloven i sin tid, og det er da også værd at nævne, at kravet om det obligatoriske borgerlige ægteskab blev fremført netop i religionsfrihedsdebatterne umiddelbart efter gennemførelsen af grundloven i 1849.

Dernæst et par ord om skilsmissem. Det er netop med hensyn til separation og skilsmisse, at lovgivningens karakter af noget, som gennemtvinger en bestemt moral, endnu er tydelig. Jeg tror, det er vigtigt for de pågældende og navnlig for børnene, at man gør alt, hvad der overhovedet er muligt, for at afdramatisere skilsmisserne, for at formindske den indgroede bitterhed, som kan komme omkring en skilsmisseprocedure, som den er nu, og som den også vil være efter det foreliggende lovforslag. Man må nå frem til en skilsmisse, som er så relativt enkel, at bl. a. børnene får mulighed for også i fremtiden at omgås begge deres